

"...

I- İPTAL DAVASININ GEREKÇESİ :

Dâva dilekçesinde iptal nedenleri şöylece açıklanmaktadır :

1- Usul bakımından :

A- Anayasamızın 155. maddesi : "Anayasanın değiştirilmesi hak kındaki tekliflerin ivedilikle görüşülemeyeceği" hükmünü vazetmiş ve bu maddenin ikinci fıkrası "Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki tekliflerin görüşülmesi ve kabulü 1. fıkradaki kayıtlar dışında, kanunların görüşülmesi ve kabulü hakkındaki hükümlere tabidir" demek suretiyle, birinci fıkradaki "ivedilikle görüşülemez" hükmünü perçinlemiştir. Bu da pek tabiidir. Anayasa değişikliği bir milletin hayatında son derece önemli ağırlığı olan bir mesele teşkil eder. Gerek değiştirme tekliflerinde, gerekse değiştirme isteğinin kabulünde vasıflı çoğunlukların aranmış olması gibi tekliflerin ivedilikle görüşülmesinin önlenmiş olması da, bu ağırlıktan, bu önemden ileri gelmektedir. İstenmiştir ki, Anayasa değiştirilirken, milletvekilleri ve senatörler salimen düşünmek, teklifi gerçeklerin ve toplumun menfaatleri mihengine vurmak suretiyle değerlendirmek imkân ve fırsatına malik bulunsunlar; ve bu maksatla Anayasa değişiklikleri hakkındaki teklifler mutlaka iki müzakereye tabi olsun, T.B.M.M. içtüzüğünün 106. maddesi ise, "İkinci müzakere, birinci müzakereden ancak 5 gün geçtikten sonra gündeme alınır" demektedir. Oysa Anayasamızın 73. maddesini değiştiren ve geçici bir maddeyi yürürlüğe koyan teklif, Millet Meclisinde olsun, Cumhuriyet Senatosunda olsun bu müddete riayet edilmeksizin müzakere ve kabul edilmiştir. Her ne kadar içtüzüğün 76. maddesi hükümet veya ilgili komisyonun gerekçeli isteği üzerine ikinci müzakerenin 5 günden önce yapılabileceğini yazmakta ise de, Anayasamızın 155. maddesinin ruhu muvacehesinde bu yolun tutulması caiz değildir. Zira iki görüşme arasındaki müddetia kısaltılması hali, aslında ivedilik istenmesine muadil bir durum yaratmaktadır. Teklifin iki kere görüşülmesi, bir şekil meselesi olarak mütalaa edilemez Anayasa değişikliği gibi hayatî bir konuda ivedilik istenemeyeceği hakkındaki Anayasa hükmü, milletvekili ve senatörlerin konuyu enine - boyuna düşünmek, değerlendirmek için gerekli zamana malik olmalarını sağlamak amacıyla sevk edilmiştir. İki müzakerenin birbirini takip eden birleşimlerde yapılması ise, bu düşünce süresini asgariye indirmek suretiyle, dolambaçlı yoldan ivedilikle görüşülme sonucunu doğurmaktadır. Binaenaleyh Anayasa değişikliklerinin peşin bir kararla birbirini hemen takip eden birleşimlerin gündemine alınması, Anayasa'mızın 155 inci maddesinin ruhuna, hatta açık lâfzına aykırıdır. İçtüzüğün 76 ncı maddesinin uygulanması pek istisnaî olarak ve zaruret bulunması halinde ancak mümkün olabilir. Değiştirme teklifi gündeme alındıktan ve l inci müzakeresi yapıldıktan sonra, önceden kestirilmesi mümkün olmayan bir durum meydana gelir ve hükümet veya ilgili komisyon buna dayanarak, önceden kestirilemeyen olay gerekçesiyle, 5 günlük süreyi kısaltabilir. Oysa bu teklifin müzakeresinde böyle bir durum yoktur, olmamıştır. Teklifin Millet Meclisinde gündeme alındıktan sonra öncelik isteğinin kabulü üzerine ilk müzakeresi 13/4/1970 günü yapılarak, ertesi gün, yani 14/4/1970 günü ikinci müzakeresi tamamlanmış ve teklif kabul edilmiştir. Aynı usulsüzlük Cumhuriyet Senatosunda da yapılmıştır. Birinci müzakere 16/4/1970 de ikinci müzakere de 17/4/1970 de olmuştur. Bu itibarla birinci müzakerenin üzerinden 5 gün geçmeden, ikinci müzakerenin yapılmış olması, Anayasa'mızın 155 inci maddesinin ruhuna ve açık hükmüne aykırıdır.

B- Gene Anayasa'mız 155 inci maddesinde : "Değiştirme tekliflerinin kabulü, Meclislerin ayrı ayrı üye tamsayılarının üçte iki çoğunluğunun oyuyla mümkündür" der.

Esas Sayısı:1970/41
Karar sayısı:1971/37

Yüksek Mahkemenizin daha önceki bir dâvayla ilgili olarak verdiği bir kararda belirtildiği gibi bu 2/3 çoğunluğun, kanunun her iki Mecliste ve her iki müzakeresinde, gerek tümü, gerek maddelerinin oylanması sırasında aranması zorunluğu vardır. Oysa bu zorunluluk kanun teklifinin, Millet Meclisinin birinci müzakeresinde tümündeki oylamalarda ve ikinci müzakeresinde maddelerin oylanması sırasında Anayasamızın ruhuna uygun olarak yerine getirilmemiştir. "Kabul edenler, etmiyenler" şeklinde bir işari oyla geçirilmek istenmiştir.

Gerçi Başkan oylamaya geçilmeden önce verdiği izahatta "kabul edilmiştir" dediği zaman, bu, "Anayasanın aradığı 2/3 nisap dairesinde kabul edilmiş manasınadır" demiştir. Ancak Meclis üye tam sayısının üçte iki çoğunluğunun o sırada salonda bulunup "kabul oyu" verdiğinin işari oyla, yani göz karan ile bir bakışta tespitine fiilen imkân yoktur. Tutanaklarda, Senatoca uygulanan usulün aksine, sayım yapıldığı hakkında bir sarahat da yoktur. Bu durumda, "ivedilik" konusunda olduğu gibi dolanbaçlı yoldan; 2/3 çoğunluk ariyan Anayasamızın 155. maddesinin ruhuna ve âmir hükmüne aykırı şekilde teklif kanunlaştırılmıştır.

C- Teknik yönden bu kanunla ve Yüksek Mahkemenizin daha önce verdiği iptal karar dolayısıyla, bugün halen yürürlükte iki tane geçici 11. madde ortaya çıkmıştır. Anayasa gibi bir milletin hayatında son derece önemli bir mevki olan bir vesikada böylesine bir zühule her halde yer olmamak gerekir.

2- ESAS BAKIMINDAN :

A- Anayasamızın 73 ve 74. maddesine açıkça aykırı davranılmıştır. 73. madde çok kesin olarak senatörlerin süresini 6 yıl olarak tespit etmiş; 74. madde ise, seçimlerin ancak "savaş" halinde ve ancak bir yıl geriye bırakılabileceğini hükme bağlamıştır.

Oysa adı geçen kanun halen Senatör olan her üç grubun senatörlük müddetlerini neticede 1 yıl 4 ay uzatmakta, kendilerine 7 yıl 4 ay senatörlük yapma imkânını vermektedir. İleri sürülen gerekçe ne olursa olsun. Anayasamızın 74. maddesinin açık hükmü ve genel esprisi içinde buna cevaz yoktur.

B- Anayasamız 10., 11, ve 55. maddelerinde herkesin temel hak ve hürriyetlere sahip olduğunu, seçme ve seçilme hakkını tanımış, bu hakların özüne dokunulamıyacağını kabul etmiştir. Oysa bu erteleme kanunu ile vatandaşların bu hakları 1 yıl 4 ay müddetle geri bırakılmış engellenmiştir.

C- Anayasamız, 4. maddesinde "hiçbir kimse veya organ, kaynağını Anayasadan almıyan bir devlet yetkisi kullanmaz" demesine rağmen, bu kanunla süresi uzatılan senatörler için, Anayasamızın yukarıdaki maddesine aykırı durum doğmasına yol açılmıştır.

D- Nihayet, neticede senatörlerin kendi oylarıyla kendi senelerini uzatmalarına ve birer yıl 4 ay daha ödenek ve yolluk almalarına yol açan bu kanun Anayasanın genel esprisine tamamen aykırıdır. Başka hiç bir bakımdan Anayasaya aykırı olması dahi, bu kanunun oy veren senatörlere değil, kendilerinden sonra geleceklere uygulanabilecek bir nitelikte olması gerekirdi. Bu konuda Anayasamızın 82. maddesinin son fıkrası bir örnek olarak gösterilebilir.

E- Son olarak şunu belirtmek isteriz: Teklif sahiplerince ileri sürülen, ilgili komisyonların raporlarında ve kanunun lehinde bulunan T.B.M.M. üyelerinin konuşmalarında belirtilen gerekçe; bu kanunla sağlanmak istenen maksadın, Anayasanın esprisine uygun olarak

Esas Sayısı:1970/41

Karar sayısı:1971/37

her yıl seçim yapılmasının önlenmesi ve seçim takviminin 4 yılda bir genel seçim, genel seçimden sonraki ikinci yıllarda da ara seçimi ve senato üçte bir yenileme seçimi yapılacak şekilde düzeltilmesinin sağlanmasıdır.

Bu takvimin bozulduğu ve düzeltilmesi gerektiği açıktır. Ancak bunu bozan neden 1963 Ekiminde Senato ara seçimleri yapılacak şekilde C. Senatosu seçim kanununda değişiklik yapılmasının o zaman ihmal edilmiş olmasıdır. Bunda Anayasanın kendisine atfedilecek herhangi bir kusur yoktur. Kanun yolu ile bozulmuş olan seçim takviminin, Anayasamızın 69. maddesinin verdiği imkândan yararlanarak gene kanunla, Anayasayı değiştirmek yoluna gidilmeksizin düzeltilmesi mümkündür. Bu durumda ileri sürülen gerekçenin bir geçerliliği olamaz.

Sonuç: Yukarıda ayrıntılıyla belirtilmeye çalışılan ve Yüksek Mahkemenizin incelemesi sırasında günışığına çıkarabileceği diğer nedenler dolayısıyla, Anayasamızın 73. maddesini değiştiren ve geçici bir madde ekliyen 1254 sayılı Kanunun tümünün iptaline karar verilmesini arz ve teklif ederiz."